

Varifrån kommer språkens gränser?

Språkdagen 2009

Tore Janson

Huvudpunkter

- Gränser och skillnader
- Talat språk och språks historia
- Skriftspråk och stater
- Norskt skriftspråk

Gränser och skillnader

- Motho o ka fitlha (setswana)
- Die man kan kom (afrikaans)
- Mannen kan komme (norsk)

Gränser och skillnader

- Språkliga gränser
  - Skillnader i enheter och regler:
    - *komme* eller *fitlha*
    - *die man* eller *mannen*

Gränser och skillnader

- Tala obegripligt
- Tala annorlunda
- Tala som jag

- Gränser upplevs gentemot den som talar annorlunda

Gränser och skillnader

- Gränsernas innebörd:
  - Gör kommunikationen svårare
  - Markerar skillnad i tillhörighet

Talat språk och språks historia

- Varför talar vi inte alla likadant?
  - Språket är ett öppet system
  - Vem som helst kan göra en ändring ...
  - Om de andra går med på det

Talat språk och språks historia

- Ständig förändring, men hur fort?
  - En människas språk ändras bara lite genom livet
  - Efter några hundra år är mycket annorlunda

Talat språk och språks historia

- Dialekt – sätt att tala
- Språk – sätt att tänka om ett sätt att tala
- Förutsättningar för språk:
  - Armé
  - Skrift
  - Namn

Talat språk och språks historia

- Språkliga gränser
  - Skillnader i enheter och regler:
    - *komme* eller *fitlha*
    - *die man* eller *mannen*
- Metaspråkliga gränser
  - Skillnader i namn och föreställningar:
    - Svenska eller norska
    - Slang eller standardspråk

Skriftspråk och stater

- Skriftspråk I Europa
  - Har ursprung i en viktig grupps talspråk
  - Har uppkommit tillsammans med staterna
  - Är förankrade i skola och administration
- Skriftspråket uppkommer ofta tillsammans med staten:
  - Svenska i Sverige
  - Norska i Norge

Skriftspråk och stater

- Staten och skriftspråket:
  - Har kontroll via skolor och myndigheter
  - Strävar efter enhetlighet
  - Har makt att förändra – men
  - användarna kan obstruera

Skriftspråk och stater

- Varför har skriftspråken så många regler och gränser?
  - Gör kommunikationen enklare
  - Ger prestige åt språkformen
  - Reglerna är medvetna

Skriftspråk och stater

- Varför skiljer sig skriftspråk från talspråk?
  - Baseras på någon talspråksform
  - Förblir oförändrade medan talspråket ändras

Norskt skriftspråk

- Det unika med norska: ett språk, en stat, två fastställda skriftspråksnormer
- Inte som serbokroatiska
- Inte som swahili

Norskt skriftspråk

- Två inlärdade normer – främmande eller egna?
- Valfrihet inom normerna
- Vad är rätt för en norrman?

Summering

- Språkliga gränser
  - Skillnader i enheter och regler:
    - *komme* eller *fitlha*
    - *die man* eller *mannen*
- Metaspråkliga gränser
  - Skillnader i namn och föreställningar:
    - Svenska eller norska
    - Nynorsk eller bokmål

- Tack!